

BLACKIE

Ta' A. CREMONA

KIENU tliet ahwa bniet ; minn dejjem iħobbu l-qtates. Waħda Rożina, ta' xi ħames snin, l-oħra Delina, ta' tmien snin, u l-kbira Tessie ta' għaxar snin. L-aktar għors tagħhom meta l-qattusa l-bajda mnaqqxa bl-iswed kien ikollha l-frieħ f'kaxxa ta' l-injam bit-tiben f'rokna ta' taħt it-taraġ tal-kantina tad-dar fejn kellhom il-kčina u kamra ta' l-ikel imdawlin b'żewġ sprallijiet kbar fuq il-bankina tat-triq.

Nies it-tfal, missierhom, Felic, u ommhom, Ġuża, u Fredu ħuhom ta' xi tnax-il sena, kienu joqogħdu f'waħda mid-djar fit-trufijiet ta' Bormla maġenb is-swar fl-inħawi tat-triq li tagħti għall-Hawli bejn il-fortini tas-Salvatur u t-triq li tagħti għal Haż-Zabbar.

Rożina, l-ewwel waħda, imbagħad oħtha Delina, kienu jkunu minn ta' l-ewwel, li malli jqumu mis-sodda jmorru jittawlu dawk il-frieħ tal-qattusa li jkunu għadhom kif twieldu ewl il-lejl, u jitgħaxxqu bihom, iġhodduhom u jagħmlu għors, u jġiru għand ommhom u jagħtuha l-bxara li l-qattusa għandha erbat ifrieħ u x'lewn huma. Ġejjin u sejrjn jittawlu, waħda tghid li joghgobha l-abjad imnaqqax bl-iswed, l-oħra l-aħmar u l-oħra l-iswed tuta ; ir-raba' wieħed lewnu bebbuxi, daqsxejn imghaxxex, mohbi taħt sider ommu, ma tħajjar hadd minnhom titfa' għajnejh fuqu.

Rożina l-iktar li kellha għal qalbha l-iswed ; mhux ħlief tmur tmissu ; ħutha mill-banda l-oħra erħilhom imellu liż-żewġt ifrieħ l-oħra, filwaqt li l-omm, flok ma kienet tqajjem sufha, u tagħmel wiċċ ta' tigura, li kieku kienu xi wċuħ ġodda, kienet twaqqaf il-harsa tagħha fuqhom u f'għajnejha turi li qiegħda tieħu pjaċir b'dik il-kumpannija ta' tfal li donnhom ġew jifir-ħulha ; fil-harsa ta' għajnejha kellha bħal tbissima, iżda meta mbagħad xi waħda minnhom kienet taħbat teħdilha xi wieħed mill-frieħ minn taħt sidirha biex tarah sewwa, l-omm għalkemm ma kenitx issemma' xi tgergira ċkejna biex bħallikieku twissiha li tkun daqsxejn waħda iżjed prudenti.

Hekk trabbew għal xi żmien dawn il-frieħ tal-qattusa l-bajda mnaqqxa bl-iswed fost iż-żegħil ta' dawk it-tfal bniet li kienu jieħdu gost, min jaqbad wieħed u żżommu f'ħogorha, u min jaqbad l-ieħor u terħil fl-art biex imbagħad tarah jitkarkar

ma' l-art ifttex 'l ommu, u din taraha tqum minn ġol-kaxxa u tmur kollha ħniena u taqbd u b'geddumha u minn dahru u ġgorr u lejn il-bejta.

Malli tfarfru u snienhom setgħu jgerrmu xi xewka ta' ħuta u l-istonku tagħhom seta' jgerragħha, l-aħwa bniet erħilhom iżoquħom u jdewquhom mill-ikel tagħhom, saħansitra, xi ħelwa li l-imnieher ta' dawk l-imsejtna qtates kont tarah jitwarrab minnha malli xi ħadd mit-tfal iressqilhom dak ix-xorta ta' ikel ma' fommhom.

Iżda malli bdew ihossu l-hena ta' dik il-ħajja hekk tajba u ħanina, u bdew ukoll jidraw dak iż-żegħil, u dak l-ikel, barra minn dak li kienet tagħtihom ommhom, dawn l-imsejtnin sefghu f'daqqa waħda ltiema. Ommhom bdiet tħallihom 'l hawn u 'l hinn weħidhom u tfttex il-beraħ tat-triq u s-swar ta' l-inħawi; meta ħin bla waqt sabet il-mewt tagħha taħt ir-roti ta' trakk li kien għaddej filwaqt li kienet qiegħda f'nofs it-triq tgerren ras ta' ħuta li sabet qalb iż-żibel mal-ħitan tas-sur fejn in-nies kienet tbatall il-landa taż-żibel.

Iċ-ċkejtnin, iltiema mill-omm, wara xi żmien ħabtu jitm-antru, għalkemm dejjem sabu lil dawk il-ħbieb li kienu jdur bihom u jzoquhom. Iżda tnejn minn dawk it-tfal bniet, Delina u Tessie, li kienet l-akbar fost it-tlett ibniet, sabu biex jedhew ma' ħbiebhom ta' l-iskola, jew bniet oħra ġirien tagħhom, u ffit ftit, bdew jitbiegħdu minnhom u jħalluhom jingħu weħidhom. Xi wħud mill-ġirien tħajru jrabbuhom huma, u, hekk, bil-kunsens ta' Delina u Tessie, tnejn minnhom marru f'idejn oħrajn u taħt saqaf iehor; it-tielet, il-bebbuxi, ħaditu Mari tal-bajd li riditu, għax minn għajnejh ratu li hu sajjied u fuq ruħu, u riedet iddarrih jaqbad il-ġrieden li bihom l-mandra tagħha kienet miżgħuda. L-iswed baqa' f'idejn iż-żgħira fost l-aħwa: Rożina, li ma riditx tinfred minnu, il-qattus l-Iswed li Rożina kienet tatu l-isem ta' Blackie. B'hekk, dejjem f'ħoġor sidtu, Blackie ma tantx ħass il-firda t'ommu u ta' ħutu.

Rożina ma kenitx toqgħod id-dar mingħajru. Malli tiġi mill-iskola, tixħet il-bagalja tal-kotba fuq siġġu, u erħilha tfttex lil Blackie u żżommu f'ħoġorha. Il-Blackie, mill-banda l-oħra, maż-żmien dara kull rokna tad-dar, idur u jgħarrex 'l hawn u 'l hinn. Jiġri wara xi dudu li jkun lemaħ sejjer f'xi toqba biex jilħqu, jixxabat ma' sieg ta' siġġu biex jitla' fuq il-mejda fejn omni Rożina tkun qiegħda tnaddaf il-ħut għall-qali jew tqatta' xi

laħam għat-tisjir, u għalhekk hoġor Rozina ma kienx ikun dejjem il-hena tiegħu.

Sabiex dejjem iżzommu ħdejha u ma jaharbilhiex kultant kont tara lil Rozina tfitteż li ġġagħal lill-habib tagħha jedha b'xi haġa li tgħodd għal gostih. Kienet għalhekk torbotlu ma' spaga xi ġugarell milli kellha, għamla ta' fekruna jew ġurdien, biex tarah jiġri warajh malli ċcaqalqu u tkaxru ma' l-art, jew tixħetlu xi boċċa ma' l-art, biex tarah jiġri warajha u jilgħab biha b'dufrejħ.

Għal filgħaxija ma kenitx tidhol fis-sodda qabel ma tqiegħdu ħdejha, filwaqt li hu kien ifittex li jidhol taħt il-għata għas-sħana u jongħos b'dik it-tgergira ta' *frun frun*. Iż-żegħil ta' Rozina u d-drawwa li dejjem tridu magħha, lill-qattus, xi mindaqqiet kienu jdejqūh; imma Rozina ma setgħetx tifhimha li l-qattus, malli jibda jitfarfar, ma jibqax dak il-habib ta' rabta kif wieħed jista' jahseb li hu—dejjem lest biex jagħmel dak li trid int u jaqdi l-kapriċċi tiegħek. Tarah għalhekk, li malli jisma' hożs ta' platt jaqbeż minn fuq hoġor Rozina biex jara jlaqqatx xi haġa li tgħodd għal zaqqu. Issejjahlu lanqas l-iċken widen ma jagħtik. Fil-ghodu, malli jisma' jinfetaħ xi bieb li jagħti għat-taraġ tiġih ix-xewqa li jitla' fuq, minn hemm isib it-taraġ tal-bejt, u, jekk jinzertah miftuħ, jaqbeż għal fuq it-tromba tat-taraġ minn fejn jagħti ħarsa lejn il-bjut tad-djar ta' taħtu u jiftaħ immifsejħ jitgħaxxaq b'dik id-dehra tal-beraħ u bl-arja friska li thennih. U Rozina tfitteż. Imma l-Blackie, li issa laħaq kibrilha, kien wasal ukoll f'dak iż-żmien ta' ħajtu li jurik li ma jrid jaf bl-ebda rabta man-nies li magħhom trabba u magħhom issa qed iġħix. B'danakollu, huwa ma jitbiegħedx u lanqas ma jitlaq minn dik id-dar, u dejjem isib x'jiġbdu u jzommu marbut magħha—l-iktar waqt l-ikel fil-kċina fejn Rozina tlestilu l-plattin ta' l-ikel. xewk tal-ħut, ftiet tal-ħobż bis-sugu tal-laħam. Tarah xi mindaqqiet idum il-granet imrekken fejn omm Rozina meta din tkun qiegħda traqqa' xi ħwejjeġ jew thit. Lil Rozina ġew waqtiet li ma baqax ifittixha; sar iżjed iħobb joqgħod fuq il-fuklar maġenb il-kuċinieri fis-sħana, l-iktar fix-xitwa, milli f'hoġor Rozina. Blackie mhux bħall-klieb, iżda bħall-qtates l-oħra, dak li jagħmel mhux biex joġġob lil sidtu imma biex joġġob lilu nnifsu, u għall-kapriċċi tiegħu; ngħidu aħna, tarah imur f'hoġor Rozina meta din ma jkollhiex ħsiebu, iżda mbagħad qajla tarah jekk din tmur tfitteż biex tpoġġih ħdejha jew traqqdu fejnha. U jekk jirnexxilha taqbd u jzommu, Blackie jagħmel ta' bilruħu

li qaghad mans u jaghlaq għajnejh, iżda malli jhoss li sidtu rħietu minn idejha, *pluff*, jaqbeż qabża minn hogorha u ma tarahx iżjed b'għajnejha.

Fejn hu Blackie? Telaq jġri, ra l-bieb ta' barra miftuħ u għab ifittex il-kumpannija ta' qtates oħra fuq is-swar.

Haġ'oħra li forsi Rożina ma setgħetx tifhem fid-drawwiet ta' Blackie hija n-nuqqas ta' interess li jiehu l-habib tagħha f'dak li jġri fid-dar. Jġri x'jġri, jinkiser platt, iwagġa' xi hadd mit-tfal għax waqa', tibki Rożina għax tilfet il-labra tad-deheb li qalghet strina minn għand il-parrina, jew għax għajtet magħha l-mamà, jokrob xi hadd fis-sodda bl-uġiħ ta' ras, għaddejjin l-ajruplani b'hoss li jwerwer, ghagħa ta' nies għax għaddejjin kmieni bl-Irxox, Blackie mimdud jixxaħxaħ fuq is-sodda jew fejn xi kitla bil-miħun fuq il-fuklari, jibqa' bla ma jitharrek, rieqed kien u rieqed jibqa'. Għalhekk mhux l-ewwel darba li Rożina kienet tmur iċċaqalqu u tieħdu fejnha, ukoll meta marida biex tedha bih, u Blackie, bis-sabar kollu, jiftaħ bil-kemm għajnejh u juriha li ma tantx jogħġbu min itelliflu n-nagħsa helwa tiegħu.

Hija haġa magħrufa li l-qattus iktar hu miġbud lejn id-dar fejn trabba milli lejn in-nies li jkunu rabbewh jew li jgħammar magħhom, u jekk jġri li dawk in-nies jitolqu minn dik id-dar, u jehduh magħhom, mhux l-ewwel darba li jerga' jfittex imur fid-dar li fiha trabba. Hemmhekk daru fejn lahaq trabba u dara jgħix. Id-drawwiet tiegħu juruk li huwa ma jaf bl-ebda dar oħra, dik biss li hija għal qalbu. Huwa li iktarx għandu ġibda lejha iktar min-nies li jgħammru fiha, u li fiha jrid jibqa' jgħix, donnu jrid jurik li dik id-dar hija tiegħu kollha kemm hi iktar milli hi ta' sidha, bil-jedd li jgawdiha u jgħammar fiha kollha kemm hi, mill-kantina sa fuqnett: kull kamra u rokna li fiha d-dar, sa fil-ġnien fejn tarah jixxabat ma' kull siġra, mal-kannizzati u mal-hitan ta' bejn il-ġonna — f'kull naħa fejn bil-kemm jista' jitla', sa fuq it-turretta ta' l-ogħla bejt, fuq l-aħħar ġebba tal-kantuniera, tat-terrazzin, u jekk hemm isib wisa' biżżejjed biex jġbor l-erba' saqajn taħt sidru, joqgħodlok bi kwietu hemmhekk, ukoll fi-iktar quċċata perikuluża biex jurik li huwa għandu l-lala li jġgerra u jpoġġi fejn irid hu u jogħġbu, u li hu s-sid tad-dar bl-inħawi kollha tagħha!

Għalhekk il-qattus jaraha bi kbira li jinfired kif ġieb u lahaq minn dar torbitu. Jekk in-nies li għammru fiha, mument jew ieħor jitolqu ftit ihabbell rasu, hu jibqa' ma' min wara jidhol

flokhom, u jekk ifettillu jmur f'xi dar oħra fil-qrib, tarah jibqa' hemm għax isib li f'dak il-post il-ġdid is-sajda tal-ġrieden iżjed tħajru għal xi qabda kbira.

Dana Rożina u niesha qajla setgħu jifhmuh, u ma setgħu qatt jifhmuh hlief meta, hin bla waqt, kellhom iħallu lil darhom u warajhom iħallu wkoll lill-maħbub Blackie, filwaqt li dan kien ilu barra mid-dar in-nofs ta' nhar kollu f'dik il-lejla li kellhom jtitlqu mid-dar bla ebda ħsieb u jgorr hwejjigħom lejn dar oħra 'l bogħod.

* * *

L-ghodwa tal-11 ta' Ġunju ta' l-1940 sebheth b'sema minni hsejjes ta' treddin ta' ajruplani jaqsmu l-ajru tal-gżira ta' Malta u ta' tfaqqigh ta' bombi li qajmu mis-sodda lil min kien għadu kif bexxaq għajnejh. Kulhadd ifiġġ mill-bibien u mit-twieqi jistaqsi x'għara. In-nies damet ma ntebheth li faqqgħet il-gwerra u li l-għadu kien sebaħ iħebb għall-gżira. Matul in-nofs ta' nhar instema' li xi djar 'l hawn u 'l hinn iltaqtu u ggarrfu bl-attakki tal-għadu mill-ajru u xi nies inqerdu wkoll. In-nies ta' l-ibliet, u l-iktar ta' Bormla, l-Isla u l-Birgu, li fuqhom dehret l-ewwel tehdida ta' attakki, hasbu biex iwarrbu minn djarhom u jfittxu kenn 'il bogħod mill-periklu. Għal filgħaxija ta' dak il-jum xi bombi waqgħu madwar is-swar ta' bejn it-trufijiet tal-Birgu u Haż-Zabbar, u n-nies ta' dawk l-inħawi dik il-lejla stess, min kellu fejn jistkenn taħt xi saqaf ieħor, fittex li jiġbor hwejġu u jitlaq.

Fost dawn in-nies, Felic u Guza, il-missier u l-omm ta' l-erbat ahwa, Fredu, Tessie, Delina u Rożina, hasbu wkoll dik il-lejla stess biex iħallu lil darhom u jtitlqu lejn l-Imdina fejn kellhom daqsxejn ta' dar fil-ġenb tas-swar li jħarsu lejn l-Imtarfa. Malajr malajr, għalhekk, il-missier u l-omm ħabirku biex jikru trakk ta' bniedem li sabu fil-qabda, u li soltu jgorr l-għamara u jgħabbuh b'xi hwejjeġ, għodod tal-kčina u kulma deherilhom li jkollhom bżonn, u flimkien ma' l-erbat itfal ifittxu jtitlqu bil-ġirja lejn l-Imdina. It-tlitt itfal bniet, fosthom l-iktar Rożina, qabel ma telqu, daru mal-kmamar u ma' l-irkejjen kollha biex jiġbru lil Blackie, iżda Blackie kien għadu barra; ħarġu jfittxuh, sejhulu għal darba u tnejn, iżda Blackie ma deherx. Kemm xtaqu jehduh magħhom u ma jħalluhx warajhom dak l-imsejken ta' qattus! Il-ħsieb li sa jagħlqu l-bieb ta' darhom.

min jaf għal kemm żmien, u jhallu warajhom dak l-imsejken ta' Blackie, jiġi u jsib il-bieb tad-dar magħluq, taħt xita ta' balal, bla hadd ma jiġbru taħt xi saqaf biex jistkenn, bla hadd ma jitingħu, dak il-ħsieb sewwed mhux f'it il-qalb tat-tliet ibniet, li ma xtaqux jitolqu qabel ma jsibuh u jgorruh magħhom. "Ejja nistennewh, forsi jiġi ma jdumx..." bdew ighidu qalbhom mik-sura. Imma l-missier u l-omm ma kellhomx sabar jistennew. Il-biza' ta' xi attakk aħrax tal-għadu għalgharrieda f'dawk l-inħawi ta' periklu, it-treddin ta' l-ajruplani għaddejjin minn fuq rashom jiġġerrew 'l hawn u 'l hinn biex igerru l-għadu, gagh-luhom ifittxu jitolqu bla telf ta' żmien. Kienu għabbew bil-għaġla kulma setgħu, bilkemm kien fadal wisa' fuq it-trakk biex jirkbu lkoll. Hoss ta' bomba fil-bogħod, u t-treddin ta' qatgħa ajruplani oħra għaddejjin jiġru hekk kif lemħu, b'riħet id-dawl tas-*searchlights*, lil dak tal-għadu 'l barra mill-port jaħrabu mill-balal tal-kanuni tar-Rikasli u ta' Sant'Jermu, gagh-let lil dawk in-nies ifittxu jagħlqu l-bieb tad-dar u jirkbu lkoll, jitolqu u jaqdbu t-triq għar-rotta ta' l-Imdina.

Kienu l-għaxra ta' bil-lejl. Il-missier u l-omm hadu nifs qawwi u bħal hassew irwiehhom mistreħin mit-taqtig ta' qalb kbir ta' dik il-lejla, u ma qagħdux jaħsbu jekk hallew warajhom xi haġa li forsi nsewha u setgħu jiġu bżonnha. L-aqwa li wieħed laħaq ħarab mill-periklu u dabbar rasu. Izda l-bniet, u l-iktar Rożina, ma setgħux jissabbru bla ma jkollhom magħhom lil Blackie. It-triq kollha jgergru u jisgħobbihom għax hallew warajhom lil dak l-imsejken ta' qattus! Xejn ma qagħdu jiġbu quddiem għajnejhom kemm qabilhom li telqu minn dik id-dar li minn mument għal iehor setgħet tiltaqat minn xi bomba tal-għadu u tordomhom... mill-periklu li helsu minnu... mohhom baqa' dejjem ihewden fuq dak il-hali ta' qattus. "Min jaf fejn mar jistkenn meta reġa' lejn id-dar u sab il-bieb magħluq; u ma gibniehx magħna... min jaf kemm dam jingħi wara l-bieb". Hekk bejn wieħed u iehor bdew ighidu bejniethom dawk it-tliet aħwa bniet huma u sejrjn matul it-triq.

Kien għoddu qorob il-ħin tal-ħdax u nofs ta' bil-lejl meta fl-aħħar waslu l-Imdina fid-daqsxejn ta' dwejra li kellhom hemmhekk. Feliċ, il-missier, niżel minn fuq it-trakk u fetaħ il-bieb beraħ; dlonk huwa u r-raġel li saq it-trakk flimkien ma' l-omm u t-tfal qabdu jhottu t-tagħbija u jittgħu fejn ġie ġie biex l-għada, malli jisbaħ, jitiqieghed kollox f'loku.

Dak il-lejl, għajjenin, imheddin minn dak it-taħbit u qtigh ta' qalb, dawk in-nies, wara li nfatru b'dak id-daqsxejn ta' ikel li setgħu jlaqqtu, inxtehtu fuq mitraħ fl-art, u dlonk l-għeja u n-nghas għalqilhom għajnejhom.

It-tfal, fosthom Rożina u Delina, damu ffit ma raqdu, ihewdnu fuq Blackie... u bih holmu... holmu li dak l-imsejken, meta reġa' lura lejn darhom u sab il-bieb magħluq, semgħuh jinghi u jinghi fuq il-għatba tal-bieb u jsejhilhom bit-tnewwiħa tiegħu minn fuq l-isprall tal-kantina... Kultant, meta jistenbhu, waħda lill-ohra tistaqsi: "Min jaf, miskin Blackie... issa min sa jitingħu... fejn sa jorqod?... Issa ma jsibx lilna, jitrakkan magħna fuq is-sodda. Imissha tolgħtu xi balla..." Fl-aħħar kienu jergħu jagħlqu għajnejhom, iżda jibqgħu joħolmu bih il-lejl kollu.

Mat-tbexbix tal-ghodwa, kif harġu mill-friex u sabu rwieħhom taħt saqaf iehor, bit-treddin ta' l-ajruplani għaddejmin minn fuq rashom, filwaqt li l-missier u l-omm bdew jigbru hwejjigħom u jqegħduhom f'posthom, qalbhom dejjem ittaqtaq li minn hin għal iehor issejhilhom is-sirena biex imorru jdabbru rashom ġewwa xi kenn ta' taħt il-mina tas-sur li kien hemm f'dawk l-inħawi, dawk it-tfal hassew iktar kiefra u morra dik il-firda minn hbiebhom ta' l-iskola, jew ġirien tagħhom, u l-iktar Rożina u Delina, mill-ħabib tagħhom Blackie.

Hekk għaddew il-ġimgħat b'dak it-taqtiġ ta' qalb, b'xi bxajjar 'l hawn u 'l hinn ta' bombi mitfugħin mill-għadu fuq djar ta' bliet u rħula, fosthom ta' djar ġo l-Isla, il-Birgu u Bormla, fejn xi nies intradmu qalb il-ħerba tal-gebel. Ġew waqtiet li kienu jaslu wkoll xi aħbarijiet koroh ta' attackki horox fuq it-tarzna u fuq il-bastimenti tal-gwerra u x-xtut tal-gżira, u n-nies dejjem fuq ix-xwiek u mbezzgħa jekk fost dawk kiens hemm xi wieħed mgħobbi bi proviżjonijiet għan-nies tal-gżira.

Wara xi xhur waqgħet bħal hemda fuq l-ajru tal-gżira u n-nies serrħet rasha minn dak il-biża' li kienet tħoss tul il-granet u l-jieli, deħlin u heġin ġewwa l-kenn ta' taħt il-blat jew ta' xi mina ta' hdejn is-swar—iġhaddu l-iljieli bla ma jagħlqu għajnejhom.

Delina u Rożina wkoll hassew qalbhom tistrieħ u ttir bil-ferħ meta semgħu lil missierhom u ommhom jiftieħmu biex bla

telf ta' żmien, dment li kien hemm dak is-skiet ta' attacki fl-ajru, jaħsbu jmorru mawra sad-dar biex iġibu xi hwejjeg oħra li bil-ghaġla kienu hallew warajhom qabel ma telqu għall-Imdina. "Iva, papà, iva mamà, niġu magħkom", infexxew iġhajtu dawk iż-żewġt ibniet kollhom ferhana.

L-ghada filghodu kmieni kmieni, il-missier, l-omm u t-tliet ibniet u t-tifel telqu bix-*char-à-banc* minn fuq is-Saqqajja għall-Belt u mill-Belt għall-Bormla. Kellhom mitt sena sakemm jaslu għax beżgħu li sa jsibu l-bieb ta' darhom miftuħ beraħ jew infarrak bir-riħ ta' xi bomba, bħalma ġara f'xi djar ta' dawk l-inħawi. Kif waslu, sabu rwieħhom bħal ġewwa xagħri... baħħ kull fejn thares... il-biċċa l-kbira tad-djar battala... ħlief xi dar 'l hawn u 'l hinn b'xi nies li kienu għadhom hemm għax kienu għadhom ma sabux fejn ideffsu rashom band'oħra. Il-bieb ta' darhom sabuh magħluq u sħiħ kif kienu hallewh. Għaġġlu fetħuh ifttxu jigru dawk il-ftit hwejjeg li kellhom bzonn jigbru u jtilqu qabel ma jinqala' xi attack mill-ajru. Izda Rożina u Delina, u magħhom l-aħwa l-oħra, dlonk erħilhom għal fuq is-sur u fuq il-ħitan tal-ġhelieqi jistharrġu u jfittxu lil Blackie u jsejħulu. Waħda mara harġet mir-rixtellu ta' razzett, u, wara li staqsewha jekk ratx xi qattus iswed f'dawk l-inħawi, qaltilhom li dlonk kienet tarah jaqbeż il-ħitan u jidħol fil-mandra u fil-ġhorfa tagħhom jingħi bil-ġuħ.

Stharreg minn hawn u stharreg minn hemm, fl-aħħar Blackie feġġ minn taħt harruba, u, malli lemaħ lil dawk l-uċuħ li minn dejjem kellhom ħniena minnu u għożża għalih—nies li kien ilu jfittex għalxejn u jnewħilhom wara l-bieb ta' darhom, dlonk qabeż għal fuq il-ħajt tas-sejġieħ u minnufih sab ruħu f'hoġor waħda minnhom, li flimkien ma' huħta, telqu jigru bih lejn id-dar u jġhajtu bil-ferħ: "Sibnieħ, sibnieħ". Il-ftit fdal ta' l-ikel li kienu ġiebu magħhom xeħtuhulu f'rokna u Blackie ma damx ma belgħu.

Il-missier u l-omm, li kienu ġabru kulma ħtigilhom ġewwa żewġ bagalji u f'xi qfief, gaġħlu lit-tfal jigbru malajr hwejjigħom, u għabbewhom b'xi qfief. Lil Blackie xeħtuh ġewwa ċurniena, u, wara li għalqu t-twieqi u l-bieb ta' barra, telqu għall-Imdina.

(*Jissokta*)